

УДК [342.9:351.753](476)

В. В. ЧУМАК,*кандидат юридичних наук,**старший викладач кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ**факультету з підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки**та кримінальної міліції у справах дітей**Харківського національного університету внутрішніх справ*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ

Проаналізовано нормативно-правові акти, які регулюють ліцензійно-дозвільну систему в Республіці Білорусь. Визначено, що ліцензійно-дозвільна система являє собою законодавчо закріплений порядок, що пропонує обов'язковість отримання юридичними та фізичними особами дозволу від уповноважених державних органів і організацій на вчинення певних дій, а також отримання певних повноважень. Установлено порядок обігу зброї і боєприпасів у Республіці Білорусь.

Ключові слова: ліцензійно-дозвільна система, правове регулювання, Білорусь, зброя, обіг.

Найбільш часто поняття ліцензійно-дозвільної системи застосовується щодо діяльності, пов'язаної зі зброєю та боєприпасами до неї. На органи внутрішніх справ Республіки Білорусь відповідно до національного законодавства покладено обов'язки з контролю додержання встановлених правил відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи, придбання, зберігання і транспортування зброї, боєприпасів, вибухових, сильнодіючих, отруйних, радіоактивних речовин і наркотичних засобів [1].

Здійснення цих обов'язків (контролю) регулюється нормами адміністративного права і являє собою один із видів адміністративної діяльності, який називається забезпеченням ліцензійно-дозвільної системи.

Теоретичну базу статті становлять наукові надбання багатьох білоруських учених і науковців із інших країн.

Серед них можна передусім виділити: Д. М. Бахраха, В. Т. Болотніка, В. Ф. Єрмолівича, О. В. Кутіліна, І. І. Маха, С. В. Пчелінцева, В. О. Рябоволова, Л. К. Фармагея, В. Б. Шабанова, С. Д. Хазанова та ін.

Метою статті є визначення правових підстав та порядку обігу зброї в Республіці Білорусь.

Відповідно до чинних нормативних актів ліцензійно-дозвільна система поширюється на такі об'єкти: зброя військових зразків усякого роду та боєприпаси до неї; мисливська та спортивна (вогнепальна і пневматична) зброя та боєприпаси до неї; холодна зброя (у тому числі мисливські ножі); спеціальні пристрої і пристосування паралізуючого впливу або такі,

що призначені для нанесення тілесних ушкоджень; аерозольні упаковки з газом дратівної, нервово-паралітичної і отруйної дії; газова зброя і патрони до неї; імітатори вогнепальної зброї, що діють із використанням холостих набоїв; вибухові речовини і вибухові пристрої; сильнодіючі, отруйні, наркотичні та радіоактивні речовини; печатки та штампи; збройно-ремонтні та піротехнічні майстерні; підприємства з виробництва холодної зброї; стрілецькі тири і стрільбища; магазини з торгівлі зброєю; інші об'єкти, безконтрольне використання або функціонування яких може завдати шкоди інтересам держави і безпеки громадян [2, с. 67].

Здійснюючи ліцензійно-дозвільні заходи, органи внутрішніх справ (міліція) не допускають придбання предметів і речовин, використання яких може завдати суттєвої шкоди громадському порядку, національній безпеці та здоров'ю населення.

Одним із основних законодавчих актів, що регулюють умови ліцензійно-дозвільної системи в Республіці Білорусь, є закон Республіки Білорусь від 13.11.2001 № 61-З «Про зброю» [3].

Відповідно до цього закону зброя – це пристрої і предмети, конструктивно призначені для ураження живої або іншої цілі, а також подачі сигналів піротехнічними складами.

Під вогнепальною зброєю розуміється зброя, в якій для метання вражаючого елемента використовується енергія газів, що утворюються під час горіння металюного заряду.

Залежно від функціонального призначення виділяють такі види зброї: холодна (призначена

для ураження цілі за допомогою м'язової сили людини за безпосереднього контакту цієї зброї з об'єктом ураження); метальна (для метання вражаючого елемента використовуються м'язова сила людини або механічний пристрій); пневматична (для метання вражаючого елемента використовується енергія стисненого, зрідженого або отвердженного газу); спортивна (для занять спортом); мисливська (для любительського і промислового полювання); газова (як вражаючий елемент використовуються речовини сльозогінної або дратівної дії); сигнальна (призначена тільки для подачі світлових, димових або звукових сигналів піротехнічними складами).

Зброя підрозділяється за своїм призначенням для використання відповідними суб'єктами, а за основними параметрами та характеристиками – на такі види: бойову, службову та цивільну.

До бойової зброї відноситься зброя, призначена для виконання бойових і оперативно-службових завдань і прийнята на озброєння в Збройних Силах Республіки Білорусь, органах внутрішніх справ і внутрішніх військах МВС Республіки Білорусь, органах державної безпеки, органах державної охорони, прикордонних військах, органах фінансових розслідувань та інших державних військових формуваннях та воєнізованих організаціях, що створюються відповідно до законодавства Республіки Білорусь, у митних органах, органах прокуратури, а також що виготовляється для постачань в інші держави в порядку, встановленому Президентом Республіки Білорусь.

Фізичним особам забороняється мати у власності бойову зброю, за винятком нагородної.

Бойова зброя, за винятком нагородної, що перебуває у власності громадян, набута ними на законних підставах, підлягає вилученню на оплатній основі в порядку, визначеному Президентом Республіки Білорусь. Нагородна зброя може вилучатися на оплатній основі в порядку, визначеному Президентом Республіки Білорусь [2, с. 68].

Порядок обігу бойової зброї і боєприпасів до неї визначається Президентом Республіки Білорусь.

До службової зброї відноситься зброя, призначена для використання посадовими особами державних органів і працівниками юридичних осіб, яким законодавством Республіки Білорусь дозволено носіння, зберігання та застосування зазначеної зброї з метою самооборони або для виконання покладених на них законо-

давством Республіки Білорусь обов'язків щодо захисту життя і здоров'я громадян, власності, охорони навколишнього середовища та природних цінних і небезпечних вантажів, спеціальної кореспонденції.

Організації, на які законодавством Республіки Білорусь покладено функції, пов'язані з використанням і застосуванням службової зброї, є юридичними особами з особливими статутними завданнями.

До службової зброї відноситься вогнепальна гладкоствольна та нарізна короткоствольна зброя з дуловою енергією не більше 300 Дж, а також вогнепальна гладкоствольна довгоствольна зброя.

Службова зброя має заряджатися стандартними боєприпасами, виключати ведення стрільби чергами, мати відмінності від бойової за типорозмірами патронника, а також мати ємність магазину (барабана) не більше 10 патронів. Кулі патронів до вогнепальної гладкоствольної та нарізної короткоствольної зброї не повинні мати сердечники з твердих матеріалів.

Фізичним особам забороняється мати у власності службову зброю, за винятком нагородної.

Службова зброя, за винятком нагородної, що перебуває у власності громадян, набута ними на законних підставах, підлягає вилученню на оплатній основі в порядку, визначеному Президентом Республіки Білорусь. Нагородна зброя може вилучатися на оплатній основі в порядку, визначеному Президентом Республіки Білорусь [2, с. 69].

Порядок обігу службової зброї і боєприпасів до неї визначається Президентом Республіки Білорусь.

До цивільної зброї відноситься зброя, призначена для використання фізичними особами в цілях самооборони, для занять спортом і полювання.

Цивільна зброя повинна виключати ведення стрільби чергами і мати ємність магазину (барабана) не більше 10 патронів. Кулі патронів до цивільної зброї не повинні мати сердечники з твердих матеріалів.

Цивільна зброя підрозділяється на зброю для самооборони; газову зброю (газові пістолети, газові револьвери і патрони до них, механічні розпилювачі, аерозольні та інші пристрої, споряджені речовинами сльозоточивої або дратівливої дії, дозволеними до застосування Міністерством охорони здоров'я Республіки Білорусь); електрошочкові пристрої та іскрові розрядники, що мають вихідні параметри, що відповідають нормам, встановленим

Міністерством охорони здоров'я Республіки Білорусь; спортивну зброю; вогнепальну з нарізним стволом; вогнепальну гладкоствольну, в тому числі з довжиною нарізної частини не більше 140 мм; вогнепальну комбіновану (гладкоствольну та нарізну), у тому числі зі змінними і вкладними нарізними стволами; металну, пневматичну з дуловою енергією понад 3 Дж, але не більше 25 Дж, мисливську зброю; пневматичну з дуловою енергією понад 7,5 Дж, але не більше 25 Дж; холодну зброю; сигнальну зброю.

Фізичним особам дозволяється мати у власності цивільну зброю.

Порядок обігу цивільної зброї визначається Президентом Республіки Білорусь.

На території Республіки Білорусь забороняються:

1. Обіг як службової та громадянської зброї та боєприпасів до неї (вогнепальної довгоствольної зброї з ємністю магазину (барабана) більше 10 патронів, що має довжину ствола або довжину ствола зі ствольною коробкою менш 500 мм і загальну довжину зброї менше 800 мм, а також має конструкцію, яка дозволяє зробити її довжину менше 800 мм без утрат можливості здійснення пострілу; вогнепальної зброї та боєприпасів, які мають форму, що імітує інші предмети; вогнепальної гладкоствольної зброї, виготовленої або переробленої під патрони до вогнепальної зброї з нарізним стволом; кастетів, бумерангів та інших спеціально виготовлених для використання як зброї предметів ударно-дробильної та металної дії, за винятком спортивних снарядів; патронів із кулями бронебійної, запальної, розривної, трабуючої або комбінованої дії та інших боєприпасів, заборонених міжнародними договорами Республіки Білорусь, а також патронів із дробовими зарядами для газових пістолетів і револьверів; зброї та інших предметів, вражаючи дія яких заснована на використанні радіоактивного випромінювання та біологічних факторів; газової зброї, в якій як вражаючий елемент використовуються речовини, не дозволені до застосування Міністерством охорони здоров'я Республіки Білорусь; газових або сигнальних пістолетів і револьверів, конструкція яких дозволяє вести стрільянину кульовими або дробовими патронами; електрошокових пристроїв і іскрових розрядників, що не відповідають нормам, встановленим Міністерством охорони здоров'я Республіки Білорусь; холодної зброї і ножів, клинки яких або автоматично беруться з рукоятки у разі натискання на кнопку або

важіль і фіксуються ними, або висуваються за рахунок сили тяжіння або прискореного руху і автоматично фіксуються, якщо довжина клинка більше 90 мм).

2. Використання позаспортивних об'єктів спортивної вогнепальної зброї з нарізним стволом та пневматичної зброї з дуловою енергією понад 7,5 Дж; спортивної холодної і металної зброї, за винятком луків та арбалетів, що використовуються для проведення науково-дослідних і профілактичних робіт, пов'язаних із іммобілізацією і ін'єктованістю об'єктів тваринного світу.

3. Продаж або установка на службовій чи цивільній зброї пристосувань для безшумної стрільби і прицілів (прицільних комплексів) нічного бачення, за винятком прицілів для полювання, порядок використання яких визначається законодавством Республіки Білорусь.

4. Пересилання зброї та боєприпасів.

5. Носіння зброї та боєприпасів громадянами, які беруть участь у зборах, мітингах, вуличних ходах, демонстраціях, пікетуванні та інших масових заходах.

6. Носіння громадянами з метою самооборони вогнепальної довгоствольної зброї та холодної зброї, за винятком випадків перевезення або транспортування зазначеної зброї [2, с. 71].

Всі моделі службової та цивільної зброї і боєприпасів, а також конструктивно подібні зі зброєю виробу, що виготовлені на території Республіки Білорусь, увозяться на територію Республіки Білорусь і вивозяться з Республіки Білорусь, підлягають обов'язковій сертифікації в Національній системі сертифікації Республіки Білорусь. Сертифікат відповідності є підставою для обігу службової та громадянської зброї та боєприпасів на території Республіки Білорусь. Сертифікація службової та громадянської зброї та боєприпасів проводиться в порядку, визначеному Президентом Республіки Білорусь.

Державний кадастр службової та цивільної зброї і боєприпасів ведеться і видається Комітетом зі стандартизації, метрології та сертифікації при Раді Міністрів Республіки Білорусь і є офіційним збірником, що містить систематизовані відомості про службову та цивільну зброю та боєприпаси, що дозволені до обігу на території Республіки Білорусь.

У Кадастр службової та цивільної зброї та боєприпасів не включаються відомості про холодну і металну зброю, а також про одиничні екземпляри цивільної зброї, що ввозяться на

територію Республіки Білорусь, вироблені на території Республіки Білорусь або вивозяться з Республіки Білорусь. Порядок ведення та видання Кадастру службової та громадянської зброї та боєприпасів встановлюється Президентом Республіки Білорусь.

Внесення до Кадастру моделей службової та цивільної зброї та боєприпасів до неї проводиться на підставі позитивних результатів сертифікаційних випробувань на міцність і безпеку зброї, у разі відповідності медико-біологічним вимогам, хіміко-аналітичним вимогам до токсичних речовин і рецептур, криміналістичним вимогам.

Сертифікація – це оцінка виконання виробником вимог до виготовленої ним продукції. Наприклад, пістолет Макарова віднесений до бойової зброї, так як його власник має можливість робити постріл запальними або розривними кулями.

Право на придбання зброї на території Республіки Білорусь мають: державні військові формування та воєнізовані організації, митні

органи, органи прокуратури; юридичні особи з особливими статутними завданнями; юридичні особи, що займаються виробництвом зброї або торгівлею нею; юридичні та фізичні особи, які займаються колекціонуванням або експонуванням зброї; спортивні організації та організації, що ведуть мисливське господарство; навчальні заклади; громадяни Республіки Білорусь; іноземні громадяни [2, с. 72].

Аналіз викладеного дозволяє дійти висновку, що ліцензійно-дозвільна система являє собою законодавчо закріплений порядок, що пропонує обов'язковість отримання юридичними та фізичними особами дозволу від уповноважених державних органів і організацій на вчинення певних дій, а також отримання певних повноважень.

Вивчення досвіду Республіки Білорусь із питань правового регулювання обігу зброї в Республіці Білорусь заслуговує на увагу з метою вдосконалення діяльності та подальшого розвитку ліцензійно-дозвільної системи в Україні.

Список використаних джерел

1. Об органах внутренних дел Республики Беларусь : закон Республики Беларусь от 17.07.2007 № 263-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=h10700263&p2={NRPA}>.
2. Ермолович В. Ф. Административно-правовые режимы Республики Беларусь : учебник / под общ. ред. В. Ф. Ермоловича ; М-во внутр. дел Респ. Беларусь, учреждение образования «Акад. М-ва внутр. дел Респ. Беларусь». – Минск : Акад. МВД, 2013. – 291 с.
3. Об оружии : закон Республики Беларусь от 13.11.2001 № 61-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=h10100061&p2={NRPA}>.

Надійшла до редколегії 23.04.2014

ЧУМАК В. В. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОБОРОТА ОРУЖИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Проанализированы нормативно-правовые акты, регулирующие лицензионно-разрешительную систему в Республике Беларусь. Определено, что лицензионно-разрешительная система представляет собой законодательно закрепленный порядок, предполагает обязательное получение юридическими и физическими лицами разрешения от уполномоченных государственных органов и организаций на совершение определенных действий, а также получение определенных полномочий. Установлен порядок оборота оружия и боеприпасов в Республике Беларусь.

Ключевые слова: лицензионно-разрешительная система, правовое регулирование, Беларусь, оружие, оборот.

CHUMAK V. V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF WEAPON IN THE REPUBLIC OF BELARUS

This article analyzes regulations, that govern the licensing system in the Belarus Republic. It is determined that the licensing system is a legally established procedure that provides binding of obtaining by legal and natural persons a permission from the authorized state bodies and organizations to perform certain actions and obtain certain powers. A procedure of combat trafficking of arms and ammunition in Belarus is established.

One of the main pieces of legislation, governing the terms of the license-permit system in the Belarus Republic, is a law of the Belarus Republic «On Weapon».

Under the current licensing regulations licensing system applies the following objects: weapon of war of any kind and ammunition; hunting and sport (firing and pneumatic) weapons and ammunition; edged weapons, including hunting knives; special devices and accessories intended

for body injury or chilling effect; aerosol packaging with gas irritant, nervous-paralytic, and toxic action; gas guns and ammunition; firearms simulators, that operate using blank ammunition; explosives and explosive devices; potent, toxic drugs and radioactive substances; seals and stamps; armed-fireworks and repair shops; enterprise for the production of cold steel; shooting galleries and shooting; stores of the arms trade; other objects uncontrolled use or operation of which may harm the interests of the state and the security of citizens.

Depending on the functional purpose there are the following weapons: cold; throwing; air guns; sports; hunting; gas; signal.

The weapon is classified by its purpose for use by the relevant entities, and the main options and characteristics of the following types: military, official and civil.

Keywords: *licensing system, regulation, Belarus, weapon, turn.*

УДК 614.8:656

В. П. ЯЦЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного права та процесу

Харківського національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІШОХОДІВ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Досліджено причини дорожньо-транспортних пригод на автошляхах України і роль пішоходів у створенні аварійних ситуацій на дорогах. Запропоновано спосіб вирішення цієї проблеми шляхом запровадження практики притягнення пішоходів до адміністративної, кримінальної та цивільної відповідальності.

Ключові слова: *пішохід, водій, дорога, правила дорожнього руху, дорожньо-транспортна пригода.*

З моменту виникнення людства на людину постійно чатує небезпека. Вона носить різні види. Це і надзвичайні природні явища, і представники біологічного світу, різні хвороби. Водночас постійний розвиток суспільства спонукав до появи та постійної трансформації нових форм небезпеки, творцем якої стала вже сама людина. На сьогодні людина все частіше страждає від небезпек, які сама і створила. Вона перманентно живе і діє в умовах потенційних небезпек, що постійно змінюються. Статистичні дані свідчать про те, що більше всього людей гине, стає інвалідами та хворими від безпосередньої небезпеки природного, техногенного, антропогенного, біологічного, соціального походження. При цьому одним із найвищих показників, який майже щорічно збільшується, є гибель чи травмування людей від дорожньо-транспортних аварій.

Однією з головних і актуальних причин високого рівня аварійності в Україні є низька дисципліна учасників дорожнього руху, особливо пішоходів. Їхня поведінка свідчить про недбале ставлення до елементарних Правил дорожнього руху. Якби кожна людина замислилась над цінністю власного життя і життям своїх

рідних, близьких та друзів, і неухильно дотримувалась би цих правил, це б дозволило значно зменшити смертність на дорогах. У пішоходів, які нехтують Правилами дорожнього руху України, перспективи досить примарні та безрадісні – тривале лікування, каліцтво, а то і смерть.

Зважаючи на те, що практично всі громадяни нашої держави є учасниками дорожнього руху як водії, пішоходи чи пасажери, сфера забезпечення безпеки дорожнього руху, збереження людського життя залишається одним із пріоритетних напрямків правового регулювання. Увага держави до проблем забезпечення безпеки дорожнього руху є постійною, завдяки чому весь час вдосконалюється законотворча діяльність у цій сфері. Йде систематична оптимізація положень Кодексу адміністративного судочинства, Закону України «Про дорожній рух», прийнятого за основу проекту Адміністративно-процедурного кодексу України тощо.

Тією чи іншою мірою дослідженням, присвяченим дотриманню правил дорожнього руху різними його учасниками, приділяли увагу у своїх працях такі вчені, як О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, М. В. Білоконь, С. М. Гусаров,